

Верховний
Суд

ЗАХИСТ СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ у сфері довкілля

Кравчук Володимир
Суддя Верховного Суду

ЗАВДАННЯ АДМІНСУДОЧИНСТВА

1. Завданням адміністративного судочинства є **захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб**, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, ... шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду адміністративних справ.

ХТО МОЖЕ БУТИ ПОЗИВАЧЕМ?

4.1.8) **позивач** - особа, на захист прав, свобод та інтересів **якої** подано адміністративний позов до адміністративного суду...

6.1. Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені **її права, свободи або інтереси**.

ПРЕДМЕТ СУДОВОГО ЗАХИСТУ

ОСОБИСТЕ ПРАВО ЧИ ІНТЕРЕС ПОЗИВАЧА

СУД: Яке **ВАШЕ** право порушене?

Ст. 34 Конвенції. Індивідуальні заяви

*«Суд може приймати **заяви від будь-якої особи**, неурядової організації або групи осіб заяви, які стверджують, що **вважають СЕБЕ потерпілими** від порушення однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права.»*

**Заявник повинен продемонструвати, що він постраждав
БЕЗПОСЕРЕДНЬО!**

Право особи захищається, якщо:

- є втручання (порушення)
- є загроза втручання (неминуча, очевидна)

НАРОДНИЙ ПОЗОВ (*actio popularis*)

Заявник:

- ✓ не є носієм суб'єктивного права
- ✓ діє на захист групи осіб, до якої сам не належить

Суд не розглядає абстрактних проблем. Суд завжди конкретний.

Абстрактний позов вимагає не оцінку індивідуальної ситуації, а **абстрактної оцінки законодавства** або адміністративної практики

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ

1. Суспільний інтерес - що це?
2. Суспільний = державний?
3. Хто є захисником суспільного інтересу?

СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС

Суспільний інтерес – це прагнення усього суспільства або переважної його більшості до задоволення благ – як матеріальних, так і нематеріальних – що на противагу особистісному інтересу має не персоніфікований характер та виникає, змінюється і втрачається в процесі взаємодії людей у суспільних відносинах.

Суспільний інтерес - **колективний неперсоніфікований інтерес**

СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС

Громада/держава не має власних інтересів.

Приватний інтерес: особливий, груповий, колективний.

Суспільні інтереси – це приватні інтереси **більшості** громадян.

Порушення суспільного інтересу - це порушення приватних інтересів **кожного**, хто належить до більшості.

: ЯК ЗНАТИ, ХТО НАЛЕЖИТЬ ДО БІЛЬШОСТІ?

«НЕ-В-ІНТЕРЕСНЕ» РІШЕННЯ

ХТО МОЖЕ ОСКАРЖИТИ де-юре:

- ✓ депутат?
- ✓ політична партія?
- ✓ прокурор?
- ✓ державна адміністрація?
- ✓ люди?

ДЕПУТАТ

Статус депутатів місцевих рад згідно з статтею 15 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» не наділяє депутата місцевої ради правом звертатися до органів судової влади з відповідним **ПОЗОВОМ**.

(Постанова КАС ВС від 02.08.2019, справа №0240/3532/18-а)

ДЕПУТАТ

Право захищати інтереси територіальної громади (або її окремих представників) в суді може бути реалізоване **шляхом представництва**.

При цьому, депутат місцевої ради не уповноважений представляти у судах інтереси такої ради, або інтереси утворених нею комісій, або інтереси виборців інакше, ніж поза відносинами представництва.

(Постанова КАС ВС від 21.11.2018, № №504/4148/16-а)

ЖИТЕЛІ

37. ... члени територіальної громади виключно в межах законодавства та визначених ним форм участі мають право реалізувати свої права на участь у вирішенні питань місцевого значення, що не дозволяє їм ... абстрактно «вимагати належного здійснення ... міською радою повноважень, прийняття законних рішень».

(Постанова КАС ВС від 05.08.2019, справа №522/18588/17)

ЗАХИСНИКИ СУСПІЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ

- 1. Прокурор** - у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.
- 2. Громадські організації** - яким стали відомі порушення діючого законодавства у галузі, що відноситься до їх статутної діяльності.

ЛЮДИ
НЕ МОЖУТЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО СУДУ
В СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСАХ

ЩО Ж РОБИТИ?

АКТИ НОРМАТИВНОГО ХАРАКТЕРУ

Оскаржувати акт може будь-хто, щодо кого його застосовано, а також особи, які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано акт (264.2)

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ АКТ

Право на позов має особа, щодо якої його прийнято, або прав, свобод **та інтересів** якої цей акт стосується.

ПОЗОВ У СВОЇХ ІНТЕРЕСАХ

ПІДСТАВА:

порушення права або **ПРИВАТНОГО** законного інтересу безпосередньо позивача.

приватний інтерес може **співпадати** з приватними інтересами більшості (**суспільним інтересом**):

забудова, інфраструктурні проекти, екологія, промислові об'єкти, розпорядження комунальним майном

ЮРИДИЧНА ЗАІНТЕРЕСОВАНІСТЬ

Охоронюваний законом інтерес - прагнення до користування конкретним матеріальним та/або нематеріальним благом, як зумовлений загальним змістом об'єктивного і прямо не опосередкований у суб'єктивному праві простий легітимний дозвіл, що є самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони для **задоволення** індивідуальних і **колективних потреб, які не суперечать Конституції** і законам України, суспільним інтересам, справедливості, добросовісності та іншим загально-правовим засадам.

(Рішення КСУ від 01.12.2004 р. №1-10/2004)

ЗАКОННИЙ ІНТЕРЕС: ознаки

Постанова КАС ВС 20.02.2019, №522/3665/17

- а) має правовий характер, тобто перебуває у сфері правового регулювання;
- б) пов'язаний з конкретним матеріальним або нематеріальним благом;
- в) є визначеним. У позовній заяві особа повинна зазначити, який саме її інтерес порушено та в чому він полягає;
- г) є персоналізованим (суб'єктивним). Належить конкретній особі – позивачу
- д) суб'єктом порушення позивач вважає СВП

Ст. 281. Право на життя

1. Фізична особа має невід'ємне право на життя.
2. Фізична особа не може бути позбавлена життя.

Фізична особа має **право захищати своє життя та здоров'я**, а також життя та здоров'я іншої фізичної особи **від протиправних посягань** будь-якими засобами, не забороненими законом.

Ст. 282. Право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'я

1. Фізична особа має право вимагати **усунення небезпеки, створеної внаслідок підприємницької або іншої діяльності**, яка загрожує життю та здоров'ю.

Ст. 293. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля

1. Фізична особа має право на **безпечне для життя і здоров'я довкілля**, право на достовірну інформацію про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її збирання та поширення.

2. Діяльність фізичної та юридичної особи, що призводить до нищення, псування, забруднення довкілля, є незаконною. Кожен має право вимагати припинення такої діяльності.

Діяльність фізичної та юридичної особи, яка завдає шкоди довкіллю, може бути припинена за рішенням суду.

Ст. 293. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля

3. Фізична особа має право на безпечні для неї продукти споживання (харчові продукти та предмети побуту).

4. Фізична особа має право на належні, безпечні і здорові умови праці, проживання, навчання тощо.

Захисник суспільного інтересу де-факто

Право на захист порушеного конституційного права на безпечне довкілля **належить кожному** та може реалізовуватися громадянами особисто або спільно - через об'єднання громадян (громадськість).

(Постанова КАС ВС від 02.10.2019 у справі № 826/9432/17, п. 54)